

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК (UDC) 94(477) "1945/1955"

DOI: <https://doi.org/10.21272/starovyna.2023.62.1>

КОРОЛЬ В. М.*

«ЕЛЕКТРИКА ЗМІНИТЬ ОБЛИЧЧЯ СЕЛА» (ВИСВІТЛЕННЯ ПРОЦЕСУ СІЛЬСЬКОЇ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ МІСЦЕВОЮ ПРЕСОЮ СУМЩИНИ У 1945-1955 рр.)

***Анотація.** Стаття присвячена аналізу характерних особливостей висвітлення процесу сільської електрифікації місцевою пресою Сумщини у другій половині 1940-х – першій половині 1950-х рр.*

Підраховано, що протягом першого повоєнного десятиліття друковані матеріали, які торкалися теми сільської електрифікації на шпальтах сумської обласної газети, найчастіше публікувалися у 1948-1951 рр. Це демонструє ступінь уваги до процесу з боку влади та відповідає активності зусиль по його здійсненню в той час.

Загалом за змістом усі матеріали обласної преси, присвячені сільській електрифікації, поділено на кілька груп:

- 1) звіти, інформування про відкриття нових електроенергетичних об'єктів;*
- 2) візуальні матеріали, присвячені сільській електрифікації (мапи, фото);*
- 3) публікації, присвячені використанню електроенергії, наслідкам електрифікації для села;*
- 4) критика, скарги на недоліки, висвітлення проблем електрифікації на місцях.*

Наведений поділ є до певної міри умовним, оскільки одна й та сама публікація за змістом могла бути віднесена відразу до двох і навіть більше груп.

Висвітлення сільської електрифікації у місцевій пресі було складовою агітаційно-пропагандистського супроводу зазначеного процесу і характеризувалося насиченістю за формою і змістом. Значна інформативність цього масиву інформації робить його цінним джерелом для подальших перспективних досліджень проблем повоєнного розвитку сільської місцевості як на регіональному рівні, так і в територіальних межах всієї України.

***Ключові слова:** сільська місцевість, виробнича інфраструктура, електрифікація, електростанції, будівництво, місцева преса, Сумщина.*

Протягом кількох останніх місяців російські загарбники цілеспрямовано нищили ракетними ударами українську електроенергетичну мережу. Нестача генерації та/або неможливість передачі електроенергії через руйнування критичної інфраструктури позбавили світла села і міста України, поставили під загрозу не

---

* Король Віталій Миколайович – кандидат історичних наук, докторант кафедри новітньої історії України Запорізького національного університету, старший викладач кафедри історії Сумського державного університету, ORCID: 0000-0001-5805-1415

лише економіку, а й увесь звичний ритм життя населення. Мимоволі всі були змушені зосередитися на вирішенні цієї проблеми, кожен на своєму рівні: для себе чи близьких, підприємства чи установи, певного населеного пункту чи району. Альтернативу електромережам довго шукати не довелося. Колосальні масштаби швидкого насичення країни автономними генераторами дозволяють говорити про своєрідну альтернативну повторну електрифікацію.

Востаннє Україна переживала такий бум лише після II Світової війни, у другій половині 1940-х – 1950-х рр. Той процес стосувався передовсім сільської місцевості (у містах електрогосподарство вже розвивалося з початку XX ст.). Однак протягом першого повоєнного десятиліття згадана сільська електрифікація відбувалася саме в її «автономному» форматі, що нагадував сьогоднішній. Цим пояснюється увага сучасних дослідників до вивчення відповідних подій в історичній ретроспективі.

У радянський час повоєнну електрифікацію українського села активно досліджували Є. Дягієва, М. Кватира, І. Некрасова [19; 20; 28]. Проте ці роботи були помітно тенденційними. Вони лише трансливали офіційні погляди комуністичної влади на відповідні події.

У роки незалежності з об'єктивних позицій зазначену тематику аналізують О. Горбатюк та О. Нікілев [16; 27]. Проте низка аспектів і досі залишаються недостатньо дослідженими. Зокрема, додаткового вивчення потребує відображення заходів з розвитку електроенергетичної галузі на селі в тогочасних місцевих засобах масової інформації.

Мета цієї статті – на прикладі обласної преси Сумщини проаналізувати характерні особливості висвітлення процесу сільської електрифікації протягом першого повоєнного десятиліття.

Процес сільської електрифікації передбачав будівництво на місцях електростанцій невеликої потужності, якої було б достатньо для забезпечення місцевого господарства (колгоспу, радгоспу, МТС), а за можливості ще й населення. Постачання обладнання, його монтаж, ремонт і обслуговування для цих об'єктів мали здійснювати трести і контори Головного управління з електрифікації сільського господарства («Головсільелектро») [29, с. 226].

Часто для ведення будівництва колгоспи об'єднували зусилля, а потім спільно використовували споруджену так звану «міжколгоспну» електростанцію. Однак в такому випадку все одно йшлося про автономну, хоч і більшого розміру, електромережу. Єдина сітка електропостачання в масштабах країни постане лише в 1960-х рр. Проте від самого початку цей процес відбувався в умовах адміністративно-командної системи, він санкціонувався і спрямовувався централізовано, директивним шляхом на найвищому рівні.

Як і будь яка складова державної політики в радянський час, електрифікація зазнавала потужного агітаційно-пропагандистського супроводу. Одним з його засобів була місцева преса. В рамках нашого дослідження ми проаналізували матеріали обласної газети, яка до 1952 р. носила назву «Більшовицька зброя», а потім була перейменована на «Ленінську правду». Це сумське видання відіграло роль друкованого органу одночасно обласного і міського комітетів комуністичної

партії та обласної і міської рад депутатів трудящих. Газета розповсюджувалася по всій Сумській області. Її тираж зростав від 15 тис. примірників у середині 1940-х рр. до 30 тис. – наприкінці 1940-х та 35 тис. – у 1950-х рр.

Кількість опублікованих матеріалів, що торкалися теми сільської електрифікації, змінювалася від практично повної їх відсутності в середині 1940-х рр. до неодмінної щотижневої присутності на шпальтах обласної газети протягом 1948-1951 рр. Ближче до середини 1950-х рр. згадки про електрифікацію села стають дещо рідшими. За нашими підрахунками, якщо за весь 1954 р. «Ленінська правда» надрукувала 19 таких публікацій, а 1955 р. – 15, то ще за кілька років до того співставна кількість матеріалів публікувалася лише за півріччя. Наприклад, за перше півріччя 1948 р. – 20 відповідних статей і повідомлень, а за аналогічний період 1949 р. – 24. Ці показники важливі, оскільки демонструють ступінь уваги до процесу з боку влади і певною мірою корелюються з активністю зусиль по його здійсненню.

Загалом за змістом усі матеріали обласної преси, присвячені сільській електрифікації, можна поділити на кілька груп:

- 1) інформування про відкриття нових електроенергетичних об'єктів;
- 2) візуальні матеріали, присвячені сільській електрифікації;
- 3) публікації, присвячені використанню електроенергії, наслідкам електрифікації для села;
- 4) критика, скарги на недоліки, висвітлення проблем електрифікації на місцях.

Наведений поділ є до певної міри умовним, оскільки одна й та сама публікація за змістом могла бути віднесена відразу до двох і навіть більше груп.

Поява практично кожної нової сільської електростанції неодмінно згадувалася на сторінках обласної газети. Здебільшого це були замітки чи короткі повідомлення. Але періодично виходили великі статті, в яких читачам розповідали або вже про електрифікацію якоїсь місцевості з описом кількох енергетичних об'єктів, або ж публікація присвячувалася розвитку певного села взагалі, а розповідь про його електрифікацію ставала одним з найвагоміших свідчень його прогресивного розвитку.

Найбільше інформації подавалося про будівництво гідроелектростанцій. Зрештою, саме на малі ГЕС і було зроблено ставку під час сільської електрифікації. Протягом першого повоєнного десятиліття електростанції будувалися на більшості середніх і малих річок Сумської області. Часом навіть всерйоз розглядалася можливість спорудження ГЕС на ставках. Проте такий задум було відкинуто через технічні проблеми і практичну недоцільність [32, арк. 22-23].

Знаходимо ми в обласній газеті й згадки про вироблення електроенергії за допомогою теплових двигунів. Передусім привертає увагу поширеність використання локомотивів – парових двигунів, що приводили в дію змонтовані з ними електрогенераторні установки. Ця технологія ще кінця XIX ст. і далі без змін впроваджувалася під час повоєнної сільської електрифікації, хоча в країні вже вироблялися значно зручніші та ефективніші аналоги з двигунами внутрішнього згоряння. Причиною такої ситуації було прагнення радянської влади зекономити,

сповна використавши можливості видобутку дешевшого місцевого палива. Одним з пунктів Постанови Ради Міністрів СРСР від 29 травня 1948 р. чітко вказувалася заборона на будівництво нових колгоспних теплових електростанцій на рідкому паливі [29, с. 492]. Місцевою альтернативою нафтопродуктам на Сумщині був торф, переважно на використання якого і розраховувалися локомотиви.

Трапляються згадки і про використання вітрових електроустановок. Знаходимо інформацію про заплановане на 1949 р. розміщення ВЕС у Шалигінському районі [14, с. 3]. Вказується, що станом на 1950 р. колгоспам один такий вітряк від контори «Сільелектро» коштував щонайменше 15 тис. крб., а разом із запасними акумуляторними банками і лопаттю – 18 тис. [22, с. 3]. Ця сума майже співставна з тогочасною офіційною вартістю вантажної автомашини [18, арк. 32].

Потужний потенціал для інформування, а тим більше для пропагандистського впливу завжди мали візуальні матеріали. Радянська преса активно використовувала їх і для висвітлення заходів сільської електрифікації, наочно переконуючи пересічних громадян у неабияких успіхах у цій галузі. Наприклад, у квітні 1948 р. на газетній сторінці, повністю присвяченій електрифікації Шалигінського району, містилася ще й мапа місцевості із позначками розміщення різних енергетичних об'єктів [14, с. 3]. У липні 1953 р. подавалася аналогічна мапа, але вже всієї Сумської області [9, с. 3].

Проте найбільш поширеними зображеннями відповідної тематики були фото електростанцій. Так, свого часу публікувалися світлини будівництва Низівської ГЕС, а згодом її машинного залу після пуску цього об'єкту [25, с. 2; 26, с. 2]. Читачам також подавалися фото загального вигляду колгоспних та міжколгоспних електростанцій (наприклад, Вирівської, Обтівської, Бобрівської) [6, с. 3; 15, с. 2; 31, с. 3].

«Електрика змінить обличчя села», – гаслом наводилася теза в одній з публікацій, присвяченій розгортанню сільської електрифікації на півночі Сумщини. Читачам пояснювалося, що колгоспи отримують не лише дешеве і потужне освітлення, але і перейдуть на електричні молотарки, млини, олійниці, крупорушки, лісопилки і водяні насоси [14, с.3].

Рефреном звучали постійні згадки про забезпечення за допомогою електрики механізації усіх виробничих процесів у тваринництві: від приготування і роздачі кормів до доїння корів та стрижки овець. Це мало перетворити ферми на індустріалізовані об'єкти, своєрідні «фабрики» з виробництва продуктів тваринництва.

У березні 1948 р. заявлялося, що Харківський інститут механізації та електрифікації сільського господарства, взявши шефство над одним з колгоспів Охтирського району, організовує там оранку новаторською технікою – гусеничним трактором НАТІ, обладнаним електродвигуном [13, с. 4]. Пізніше розповідалося вже про цілу електротракторну бригаду в складі Корсунь-Шевченківської МТС, що виконує по півтори норми плану [7, с. 1]. Живлення таких машин відбувалося від ліній електропередач по кабелям, які змотувалися-розмотувалися човниковим механізмом.

Читачів запевняли у широких можливостях для впровадження електрооранки, застосування електрокомбайнів та інших сільськогосподарських машин [21, с. 2]. Підтвердженням цьому слугувало і повідомлення про потужний самохідний електрокомбайн, випробування якого нібито вже розпочалися в Рязанській області [8, с. 1]. Для пересічних людей створювалася ілюзія, що от-от рільництво буде повністю переведене на передові електричні машини, достатньо лише досягти потрібного рівня виробництва енергії для села.

Цілком зрозуміло, що електрифікація коштувала чималих коштів, відбувалася нерівномірно і залежала від низки місцевих умов (наявність поруч річок, родовищ палива, індустриальних об'єктів, транспортного сполучення тощо). Щоб приховати недоліки і відвернути увагу від неефективності організації процесу, а також пояснити багатьом сільським читачам відмінність між дивовижною картиною успіхів суцільної електрифікації, змалюваною на газетних шпальтах, та незavidним реальним станом речей, періодично друкувалися критичні публікації «на злобу дня». Висвітлювалися конкретні проблеми на місцях, оприлюднювалися публічні листи-скарги на певні установи та їхніх несумлінних представників, іноді навіть наводилися сатиричні фейлетони на згадану тематику.

Найбільше діставалося Сумській обласній конторі «Сільелектро». Їй нарікали у затягуванні будівельно-монтажних робіт і введення в експлуатацію енергетичних об'єктів, а якість виконання робіт і послуг контори називали вкрай низькою [22, с. 3; 24, с. 3]. Доходило до того, що на сторінках «Ленінської правди» опублікували скаргу на нерозпорядливість і неорганізованість керівників «Сільелектро» вже з боку самих рядових працівників цієї організації, невдоволених систематичними простоями (очевидно, вони негативно відображалися на заробітку) [33, с. 3].

А вже після формального завершення електрифікації жителі с. Ямпіль звинувачували «Сільелектро» в допущенні перебоїв у постачанні електроенергії та щоденних кількогодинних відключеннях світла за умови стягнення завищеної абонентської плати за свої послуги [30, с. 2].

В свою чергу позиція керівництва «Сільелектро» теж була оприлюднена в публікації за авторством начальника виробничо-технічного відділу контори С. Кулішова, який покладав провину за зрив темпів електрифікації в області на місцеві колгоспи, які вчасно не викупувають потрібне для монтажу обладнання. Також у своє виправдання згадувалися недостатнє фінансування по лінії обласного управління сільського господарства і відсутність якісних будівельних матеріалів [23, с. 3].

Архівні матеріали свідчать, що будівельно-монтажний трест «Укрсілелектро», якому належала вищезгадана обласна контора, дійсно в той період катастрофічно не справлявся з покладеними на нього завданнями в масштабах цілої УРСР, виконуючи плани менш, ніж на половину [17, арк. 9].

Але радянський принцип прийнятності критики лише на низовому рівні діяв бездоганно. «Розпикаючи» місцевих несумлінних чи просто малодосвідчених керівників, жодним чином не зачіпалося вище управління, не ставилася під сумнів правильність принципів організації, проектування, фінансування чи матеріального забезпечення процесу електрифікації.

Також зазначимо, що інформація щодо сільської електрифікації певною мірою подавалася в контексті та на тлі детального висвітлення «великої» електрифікації в Україні та СРСР: етапів будівництва ГЕС на великих річках (Дніпрі, Дону, Волзі та ін.), запуску першої АЕС тощо.

Радянське електрифікування сільської місцевості завжди подавалося як вкрай прогресивне і передове явище, притаманне саме соціалістичному ладу. Періодично з'являлися пропагандистські матеріали, що розглядали електрифікацію через призму ленінської ідеології. Читачам систематично навіювалася думка, що ідея провести електрику в село є певною похідною від комуністичного вчення і без «геніального плану Ілліча» ніколи б не здійснилася. Підняти ж питання, як аналогічні процеси проходили в розвинених країнах без участі «вождів пролетаріату», було немислимим.

Натомість акцентувалася демонстрація успіхів електроенергетики соціалістичних держав на тлі повідомлень про проблеми капіталістичних країн у цій галузі. Наприклад, у середині 1950-х рр. з'являється низка публікацій про будівництво електростанцій і значні досягнення електрифікації у дружніх соціалістичних країнах, а саме: Албанії, Болгарії, КНДР, КНР, Румунії [1, с. 4; 2, с. 4; 3, с. 4; 4, с. 4; 5, с. 4]. Водночас для контрасту повідомлялося про серйозні енергетичні проблеми в капіталістичній Австрії [12, с. 4]. А ще заявлялося про негаразди в Англії та Японії, пов'язані зі страйками електриків [10, с. 4; 11, с. 4].

Отже, висвітлення сільської електрифікації у місцевій пресі, яке було складовою агітаційно-пропагандистського супроводу зазначеного процесу, характеризувалося насиченістю за формою і змістом. Значна інформативність цього масиву інформації робить його цінним джерелом для подальших перспективних досліджень проблем повоєнного розвитку сільської місцевості як на регіональному рівні, так і в територіальних межах всієї України.

Література і джерела

1. [Без автора]. Будівництво нових електростанцій у Китайській народній республіці // Ленінська правда. 1954. 7 березня. № 49 (3501). С. 4.
2. [Без автора]. Досягнення електропромисловості в КНДР // Ленінська правда. 1955. 11 вересня. № 180 (3890). С. 4.
3. [Без автора]. Електрифікація Албанії // Ленінська правда. 1955. 8 жовтня. № 201 (3911). С. 4.
4. [Без автора]. Електрифікація Болгарії // Ленінська правда. 1955. 10 лютого. № 30 (3740). С. 4.
5. [Без автора]. Електрифікація Румунії // Ленінська правда. 1955. 21 грудня. № 251 (3961). С. 4.
6. [Без автора]. Електростанція у Вірах [фото] // Ленінська правда. 1953. 4 листопада. № 218 (3414). С. 3.
7. [Без автора]. Електротрактори працюють за погодинним графіком // Більшовицька зброя. 1950. 7 квітня. № 69 (2491). С. 1.
8. [Без автора]. Самохідний електрокомбайн // Ленінська правда. 1954. 7 липня. № 140 (3592). С. 1.
9. [Без автора]. Соціалістична Сумщина в п'ятій п'ятирічці // Ленінська правда. 1953. 25 липня. № 145 (3341). С. 3.
10. [Без автора]. Страйк електриків в Англії // Ленінська правда. 1954. 20 січня. № 15 (3467). С. 4.

11. [Без автора]. Страйк японських електриків // Ленінська правда. 1954. 17 квітня. № 81 (3533). С. 4.
12. [Без автора]. У Раді міністрів Австрії // Ленінська правда. 1955. 29 липня. № 152 (3862). С. 4.
13. [Без автора]. Шефство над колгоспом // Більшовицька зброя. 1948. 3 березня. № 45 (1951). С. 4.
14. Білянський С. На берегах Клевеня і Есмані // Більшовицька зброя. 1948. 10 квітня. № 72 (1978). С. 3.
15. Галушко М. Нова гідроелектростанція на річці Псьол [фото] // Ленінська правда. 1955. 23 вересня. № 190 (3900). С. 2.
16. Горбатюк О. С. Стан електрифікації сільського господарства України у роки повоєнної відбудови (кінець 40-х – початок 50-х років ХХ ст.) // Історичний архів. Наукові студії. 2012. Вип. 8. С. 24-27.
17. Державний архів Сумської області, ф. Р-3790, оп. 1, спр. 1, 54 арк.
18. Державний архів Сумської області, ф. Р-3790, оп. 1, спр. 9, 57 арк.
19. Дягієва Е. С. Борьба Коммунистической партии Украины за восстановление и дальнейший подъем колхозного производства в годы четвертой пятилетки (1946-1950 гг.). Харьков, 1955. 290 с.
20. Кватира М. М. Провідна роль робітничого класу у здійсненні електрифікації сільського господарства УРСР // Український історичний журнал. 1981. № 9. С. 53-60.
21. Коханов В. Шлях колгоспів – єдино правильний шлях // Ленінська правда. 1953. 18 лютого. № 34 (3230). С. 2.
22. Кравченко В. А вітрова двигун не працює... // Більшовицька зброя. 1950. 12 травня. № 94 (2516). С. 3.
23. Кулішов С. Увагу сільській електрифікації // Більшовицька зброя. 1950. 5 травня. № 67(2489). С. 3.
24. Маленко О. По слідах будівництва однієї електростанції // Більшовицька зброя. 1950. 5 травня № 68(2490). С. 3.
25. Масурган В. На будівництві Низівської міжколгоспної гідроелектростанції [фото] // Більшовицька зброя. 1951. 27 липня. № 147 (2829). С. 2.
26. Масурган В. Річка Псьол поставлена на службу людині [фото] // Ленінська правда. 1953. 17 січня. № 11 (3207). С. 2.
27. Нікілев О. Ф. Житлово-комунальний стан українського села: реалії повсякденності 1950-х – середини 1960-х рр. // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. 2012. Вип. 20. С. 58-65.
28. Некрасова И. М. Развитие электрификации СССР: 40–60-е гг. Москва: Наука, 1974. 248 с.
29. Решения партии и правительства по хозяйственным вопросам. 1917-1967 гг.: сб. док. за 50 лет: в 5 т. Т. 3. 1943-1952 гг. Москва: Политиздат, 1968. 751 с.
30. Савченко П. Налагодити подачу електроенергії // Ленінська правда. 1953. 15 травня. № 95(3291). С. 2.
31. Сударенко С. Загальний вигляд міжколгоспної електростанції в селі Обтове [фото] // Більшовицька зброя. 1949. 7 червня. № 110 (2275). С. 3.
32. Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 1, оп. 80, спр. 873, 182 арк.
33. Шапошник В. Нерозпорядливість і неорганізованість // Ленінська правда. 1953. 6 червня. № 110 (3306). С. 3.

References

1. [Bez avtora]. Budivnytstvo novykh elektrostantsii u Kytayskii narodnii respublitsi // Leninska pravda. 1954. 7 bereznia. № 49 (3501). S. 4.
2. [Bez avtora]. Dosiahnennia elektropromyslovosti v KNDR // Leninska pravda. 1955. 11 veresnia. № 180 (3890). S. 4.
3. [Bez avtora]. Elektryfikatsiia Albanii // Leninska pravda. 1955. 8 zhovtnia. № 201 (3911). S. 4.
4. [Bez avtora]. Elektryfikatsiia Bolharii // Leninska pravda. 1955. 10 liutoho. № 30 (3740). S. 4.

5. [Bez avtora]. Elektryfikatsiia Rumunii // Leninska pravda. 1955. 21 hrudnia. № 251 (3961). S. 4.
6. [Bez avtora]. Elektrostantsiia u Virakh [foto] // Leninska pravda. 1953. 4 lystopada. № 218 (3414). S. 3.
7. [Bez avtora]. Elektrotraktory pratsuiut za pohodnyym hrafikom // Bilshovytska zbroia. 1950. 7 kvitnia. № 69 (2491). S. 1.
8. [Bez avtora]. Samokhidnyi elektrokombain // Leninska pravda. 1954. 7 lypnia. № 140 (3592). S. 1.
9. [Bez avtora]. Sotsialistychna Sumshehyna v piatii piatyrichtsi // Leninska pravda. 1953. 25 lypnia. № 145 (3341). S. 3.
10. [Bez avtora]. Straik elektrykiv v Anhlii // Leninska pravda. 1954. 20 sichnia. № 15 (3467). S. 4.
11. [Bez avtora]. Straik yaponskykh elektrykiv // Leninska pravda. 1954. 17 kvitnia. № 81 (3533). S. 4.
12. [Bez avtora]. U Radi ministriv Avstrii // Leninska pravda. 1955. 29 lypnia. № 152 (3862). S. 4.
13. [Bez avtora]. Shefstvo nad kolhospom // Bilshovytska zbroia. 1948. 3 bereznia. № 45 (1951). S. 4.
14. Bilianskyi S. Na berehakh Klevenia i Esmani // Bilshovytska zbroia. 1948. 10 kvitnia. № 72 (1978). S. 3.
15. Halushko M. Nova hidroelektrostantsiia na richtsi Psol [photo] // Leninska pravda. 1955. 23 veresnia. № 190 (3900). S. 2.
16. Horbatiuk O. S. Stan elektryfikatsii silskoho hospodarstva Ukrainy u roky povoiennoi vidbudovy (kinets 40-kh – pochatok 50-kh rokov XX st.) // Istorychnyi arkhiv. Naukovi studii. 2012. Vyp. 8. S. 24-27.
17. State Archive of Sumy Region, f. R-3790, op. 1, spr. 1, 54 ark.
18. State Archive of Sumy Region, f. R-3790, op. 1, spr. 9, 57 ark.
19. Dyagieva E. S. Bor'ba Kommunisticheskoy partii Ukrainy za vosstanovlenie i dal'neyshiy pod'em kolkhoznogo proizvodstva v gody chetvertoy pyatiletki (1946-1950 gg.). Khar'kov, 1955. 290 s.
20. Kvatyra M. M. Providna rol robitnychoho klasu u zdiisnenni elektryfikatsii silskoho hospodarstva URSR // Ukrainskyi istorychnyi zhurnal. 1981. № 9. S. 53-60.
21. Kokhanov V. Shliakh kolhospiv – yedyno pravylnyi shliakh // Leninska pravda. 1953. 18 liutoho. № 34 (3230). S. 2.
22. Kravchenko V. A vitrodyhun ne pratsiuie... // Bilshovytska zbroia. 1950. 12 travnia. № 94 (2516). S. 3.
23. Kulishov S. Uvahu silskii elektryfikatsii // Bilshovytska zbroia. 1950. 5 travnia № 67(2489). S. 3.
24. Malenko O. Po slidakh budivnytstva odniiei elektrostantsii // Bilshovytska zbroia. 1950. 5 travnia № 68(2490). S. 3.
25. Masurhan V. Na budivnytstvi Nyzivskoi mizhkolhospnoi hidroelektrostantsii [photo] // Bilshovytska zbroia. 1951. 27 lypnia. № 147 (2829). S. 2.
26. Masurhan V. Richka Psol postavlena na sluzhbu liudyni [photo] // Leninska pravda. 1953. 17 sichnia. № 11 (3207). S. 2.
27. Nikiliev O. F. Zhytlovo-komunalnyi stan ukrainskoho sela: realii povsiakdennosti 1950-kh – seredyny 1960-kh rr. // Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii: Istoriia ta arkheolohiia. 2012. Vyp. 20. S. 58-65.
28. Nekrasova I. M. Razvitie elektrifikatsii SSSR: 40–60-e gg. Moskva: Nauka, 1974. 248 s.
29. Resheniya partii i pravitel'stva po khozyaystvennym voprosam. 1917-1967 gg.: sb. dok. za 50 let: v 5 t. T. 3. 1943-1952 gg. Moskva: Politizdat, 1968. 751 s.
30. Savchenko P. Nalahodyty podachu elektroenerhii // Leninska pravda. 1953. 15 travnia. № 95(3291). S. 2.
31. Sudarenko S. Zahalnyi vyhliad mizhkolhospnoi elektrostantsii v seli Obtove [photo] // Bilshovytska zbroia. 1949. 7 chervnia. № 110 (2275). S. 3.
32. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan Ukrainy, f. 1, op. 80, spr. 873, 182 ark..
33. Shaposhnyk V. Nerozporiadlyvist i neorhanizovanist // Leninska pravda. 1953. 6 chervnia. № 110 (3306). S. 3.

VITALIY M. KOROL
(Zaporizhzhia National University, Sumy State University, Ukraine)

**"ELECTRICITY WILL CHANGE THE VILLAGE FACE"
(THE COVERAGE OF THE RURAL ELECTRIFICATION PROCESS BY
THE LOCAL PRESS OF SUMY REGION DURING 1945-1955)**

Abstract. The article is devoted to the analysis of the characteristic features of the coverage of the rural electrification process by the local press of Sumy Oblast in the second half of the 1940s - the first half of the 1950s.

It is estimated that during the first post-war decade, printed materials that touched on the topic of rural electrification in the columns of the Sumy regional newspaper were most often published in 1948-1951. This demonstrates the degree of attention paid to the process by the authorities and corresponds to the activity of efforts to implement it at that time.

In general, according to the content, all materials of the regional press devoted to rural electrification are divided into several groups:

- 1) reports, information about the opening of new electric power facilities;
- 2) visual materials dedicated to rural electrification (maps, photos);
- 3) publications devoted to the use of electricity, the consequences of electrification for the village;
- 4) criticism, complaints about shortcomings, coverage of electrification problems on the ground.

The given division is to a certain extent conditional, since the same publication could be assigned to two or even more groups at once in terms of content.

The coverage of rural electrification in the local press was part of the campaigning and propaganda support of the mentioned process and was characterized by richness in form and content. The significant informativeness of this mass of information makes it a valuable source for further prospective studies of the problems of post-war rural development both at the regional level and within the territorial boundaries of all of Ukraine.

Keywords: countryside, production infrastructure, electrification, power station, construction, local press, Sumy region.

Отримано 01.04.2023 р.